

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ БАНКЕ

Као и сва правна лица БАНКЕ као новчано предузеће имају обавезу:

- вођења пословних књига,
- састављања завршних рачуна,
- врше интерну ревизију и контролу својих пословних књига и завршних рачуна
- врше екстерну ревизију завршних рачуна
- састављања извештаја о пословању
- достављају завршне рачуне, извештаје о пословању са екстерном ревизорским извештајима у законском року НБС и АПР
- презентују јавно и транспарентно своје пословање.

Банке то чине једнообразно према:

- законској регулативи,
- МСФИ
- билансним начелима
- контном оквиру за банке.

Контни оквир за банке је подељен у десет класа

0	Готовина и гот.еквивалент, депозити код НБС, кратк. ХоВ које се могу рефинансирати код НБС
1	Кредити и пласмани банкама
2	Кредити и пласмани комитентима
3	Хов и други пласмани намењени продаји, дугорочна улагања у Хов, учешће у капиталу, нематеријална улагања и основна средства, неуплаћени уписани капитал, сопствене акције, АВР
4	Депозити и кредити од банака
5	Депозити и кредити комитената, друге обавезе и ПВР
6	Расходи

7	Приходи
8	Дугор.резервисања,субординиране обавезе, капитали резерве,средства и извори ванпословних сред.
9	Ванбилансна евиденција

Према критеријуму обухвата биланси у банкарском сектору могу бити:

- појединачни
- биланси система пословних банака
 - консолидовани (брото, збирни као прост збир свих билансних ставки)
 - неконсолидовани (нето, појединачни приказ који анулира међубанкарске ставке)
- биланси банкарског система који обухватају
 - билансе пословних банака
 - билансе Централне банке

БИЛАНС СТАЊА БАНКЕ

Активa <i>стање средстава односно имовине</i>	Пасивa <i>стање извора средстава односно обавеза и фондова</i>
1. Пласмани	1. Депозити
2. Стална средства	2. Узети кредити
3. Неуплаћени уписани капитал	3. Друге обавезе
4. <i>ABP</i>	4. <i>ПВР</i>
5. Пословна средства (1+2+3+4)	5. Капитал банке
6. Непокривени губитак	6. Пословна пасива (1+2+3+4+5)
7. Пословна актива (5+6)	7. Ванпословна пасива
8. Ванпословна актива (7+8)	8. Укупна пасива (6+7)
Ванбиласна актива	Ванбилансна пасива

Билансне позиције и њихови односи могу се приказати кроз следеће односе

$$\text{Имовина} = \text{Капитал} + \text{Обавезе}$$

Капитал = Имовина – Обавезе
Обавезе = Имовина – Капитал

БИЛАНС УСПЕХА ПОСЛОВНЕ БАНКЕ

ПРИХОДИ (пословни, непословни и ревалоризациони)

Приходи од учешћа у заједнички оствареном доходу
Наплаћене камате на дате кредите и друге пласмане
Накнаде за вршење банкарских услуга
Остали приходи
-позитивне курсне листе
-приходи по основу казнених камата

СВЕГА ПРИХОДИ

РАСХОДИ (пословни, непословни и ревалоризациони)

Камата на депозите и примљене кредите
Материјални расходи и амортизација
Остали расходи
-негативне курсне разлике
-отпис сумњивих потраживања
-негативна ревалоризација
Бруто зараде и накнаде
Порези и доприноси

СВЕГА РАСХОДИ

ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ ПОСЛОВАЊА

**Пословни приходи и расходи
Непословни приходи и расходи
Ревалоризациони приходи и расходи
БРУТО ДОБИТАК / ГУБИТАК БАНКЕ**

Добитак БАНКА распоређује на:

- резерве банке,
- осниваче банке,
- нераспоређену добит претходних година и
- остале намене

Губитак БАНКА покрива на терет:

- нераспоређене добити из претходних година,
- средстава резерви банке,
- оснивачког капитала банке

Финансијски потенцијал и финансијски пласмани

Сагледавају се из Биланса стања банке

Биланс стања банке

АКТИВА

Стање средстава односно имовине

Активни банкарски послови- пласмани

Финансијски пласмани

ПАСИВА

Стање извора средстава, обавеза и фондова

Пасивни банкарски послови банке – прикупљање ср

Финансијски потенцијал

АКТИВА

ПАСИВА

Кредитни потенцијал (КПо)

Финансијски потенцијал (ФПо)

Програмиране резерве (ПР = ОР + РЛ))

$$\begin{aligned} \text{ФПо} &= \text{ПР} + \text{КПо}, \\ &\text{односно} \\ \text{ФПо} &= (\text{ОР} + \text{РЛ}) + \text{КПо} \end{aligned}$$

ФПо – финансијски потенцијал,

КПо– кредитни потенцијал,

ПР- програмиране резерве

ОР– обавезна резерва

РЛ – резерве ликвидности

На основу наведеног закључујемо да је кредитни потенцијал банке једнак финансијском потенцијалу банке умањеном за програмиране резерве.

$$\begin{aligned} \text{КПо} &= \text{ФПо} - \text{ПР} \\ &\text{односно} \end{aligned}$$

$$KPo = \Phi Po - (OP + PL)$$

Програмиране резерве банке чине обавезне резерве и резерве ликвидности банке.

Стопу обавезних резерви које банка формира одређује Централна банка, на тај начин она води своју кредитно монетарну политику на националном нивоу, односно одређује већу или мању количину новца у оптицају у зависности од тога да ли води рестриктивну или експанзивну монетарно кредитну политику.

Однос кредитни потенцијала и кредитног пласмана нам говори

Кредитни потенцијал једнак кредитном пласману → банка је у равнотежи
Кредитни потенцијал већи кредитном пласману → банка има вишак средстава
Кредитни потенцијал мањи кредитног пласмана → банка је неликвидна

Рочна трансформација средстава банке

Према рочности потенцијал којим банка може вршити пласмане може бити:

- *Краткорочни или обртни*
- *Дугорочни или инвестициони*

Однос рочне структуре пласмана и извора средстава који одражава дугорочну стабилност пословања банака

Краткорочни пласмани = краткорочни извори средстава
Дугорочни пласмани = дугорочни извори средстава

Рочна трансформација средстава банке у билансима настаје

- Када се дугорочни извори преливају у краткорочне пласмане (ређе у пракси, кад ЦБ води рестриктивну монетарну политику,)
- Када се краткорочни извори преливају у дугорочне пласмане (чешће у пракси, углавном 20% дозвољено због могуће неликвидности банке)

На рочну трансформацију средстава утиче:

- Структура и дисперзија депонената
- Структура и дисперзија корисника кредита
- Финансијска снага банке
- Сопствени капитал банке

АНАЛИЗА УСПЕШНОСТИ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

НЕОПХОДНА КОНСТАНТНА КОНТРОЛА И ПРАЋЕЊЕ ПОСЛОВАЊА БАНАКА – кључна ЦБ

ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЉИ УСПЕШНОСТИ ПОСЛОВАЊА БАНКЕ

- Најбољи показатељ успешности пословања банке уколико је развијено финансијско тржиште и банка се котира на берзи је **ТРЖИШНА ЦЕНА БАНКЕ** тј. берзански формирана цена њених акција

КОЕФИЦИЈЕНТИ ПРОФИТАБИЛНОСТИ

- **Принос на акционарски капитал**

$$ROE = \text{Нето профит после опорезивања} / \text{акционарски капитал}$$

ROA изнад 20-25% упозорење менаџменту да банка има велико задужење на ФТ

- **Принос на активу (ROA)**

$$ROA = \text{нето профит после опорезивања} / \text{укупна актива}$$

Мање од 0,5% - низак принос

Од 0,5 до 1% - просечан принос

Од 1 до 2% - добар принос

Преко 2% - изузетно висок принос

Уколико је ROA преко 2,5% - на трж.картел, високо ризични портфељ банке или ванредни догађај

ПРИНОС И РИЗИК ПОСЛОВАЊА: ОДНОС ROA И ROE

**Низак ниво ROA - Висок ниво ROE =
мала капитална база банке, банка се ослања на задуживање**

Остали показатељи успешности пословања

- **Приходи по (обичној) акцији ЕПС**

$$EPS = \text{нето профит после опорезивања} / \text{број (обичних) акција}$$

- **Каматна маржа**

Каматна маржа = каматни приходи – расходи по основу камата / укупна актива

- **Некаматна (провизиона) маржа**

Некаматна маржа = некаматни приходи – некаматни расходи / укупна актива

- **Оперативни профит**

Оперативни профит = укупни оперативни приходи – расходи / укупна актива

Процена финансијског профила (квалитета) банке коришћењем CAMELS методе

Capital - капитал,
Asset Quality - квалитет активе,
Management - руковођење,
Earnings - зарада,
Liquidity - ликвидност и
Sensitivity – осетљивост на тржишни ризик

Композитни индекс банака формира се на основу коришћења CAMELS методе и банкама додељују рејтинг оцене у распону од 1 до 5

Рејтинг оцена 1 – Овај рејтинг се додељује банкама које имају супериорне перформансе и код којих је већина компоненти оцењена са оценама 1 и 2, додатно менаџмент банке има способност детерминисања слабости у пословању, ефективно управља ризицима, има способност да одлучује у комплексним ситуацијама, док је фундаментална управљачка пракса банке изузетно позитивна и за њу је неопходан је минимум супервизије.

Рејтинг оцена 2 – Овај рејтинг се додељује банкама које, принципијелно посматрано имају јаке финансијске перформанце, код њих је најмања оцена за поједине компоненте је 3, менаџмент и управни одбор имају капацитет да управљају једноставнијим проблемима, мада њихова менаџмент пракса није довољно снажна, уз одговарајући ниво супервизије перформансе банке могу бити задовољавајуће.

Рејтинг оцена 3 – Овај рејтинг се додељује банкама које у многим подручјима имају одређене слабости за које је неопходна посебна посвећеност, јер у противном, код ње може доћи до неликвидности и банкротства. Код ових банака више од две компоненте су оцењене са оценама испод 3, а њихов менаџмент нема способност да контролише ситуацију, код њих је присутно значајније неслагање у односу на регулаторне стандарде, док перформансе управљања ризицима нису задовољавајуће. Смернице регулатора могу да помогну менаџменту да идентификује слабости. Код ових банака банкротство није вероватно, али финансијска позиција банке захтева појачан супервизорски надзор.

Рејтинг оцена 4 – Овај рејтинг се додељује банкама које имају ризичне и нестабилне перформансе, а те незадовољавајуће перформансе су последица менаџерских и финансијских слабости, јер менаџмент и управни одбор немају способност да реше проблем. У овим банкама једна или две компоненте су оцењене са 5, изражена је повреда законских и регулаторних стандарда и праксе управљања ризицима, због чега је исказана потреба за корективног акцијом и одговарајућом супервизијом, у супротном одсуство регулаторне акције може резултирати несолвентношћу банке.

Рејтинг оцена 5 – Овај рејтинг се додељује банкама са екстремно slabим, ризичним и нестабилним перформансама. У њима је незадовољавајућа пракса управљања ризицима, менаџмент и управни одбор не могу да реше проблем и управљају ситуацијом, банка има негативну зараду, а многе компоненте су оцењене оценама 4 и 5. Овим банкама је неопходна ефикасна регулација и супервизорска помоћ како би банка избегла банкротство, које је на овом нивоу највероватније.

ИНТЕРНА И ЕКСТЕРНА КОНТРОЛА И РЕВИЗИЈА ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА БАНКЕ

Банка организује интерну контролу и ревизију у својим посебним организационим јединицама

ИНТЕРНА КОНТРОЛА У БАНЦИ

Одвија се континуирано на свим нивоима руковођења, мора бити ефективна и ефикасна

ИНТЕРНА РЕВИЗИЈА У БАНЦИ

Законски саставни организациони део банке са мин. једним овлашћеним ревизором.

У банци се врши следећа ревизија:

- финансијских извештаја банке,
- усаглашеност са законском регулативом,
- да ли је систем интерне контроле у банци адекватно постављен,
- пословање банке (слабости у пословању),
- управљање ризицима у банци (поуздан систем за праћење степена изложености банке ризицима).

Извештаји о извршеној ревизији:

- служе менаџменту банке,
- нису унифицирани,
- морају бити разумни, сажети, прецизни, благовремени

ЕКСТЕРНА РЕВИЗИЈА БАНКАРСКОГ ПОСЛОВАЊА

Од стране независних ревизора према:

- међународним стандардима ревизије,
- процесима и процедурама ревизорског извештавања,
- специфичностима и карактеристикама банкарског пословања
- законској регулативи која уређује пословање банака.

Циљ вршења екстерне ревизије је:

- обезбеђење релевантних података о финансијском положају, резултатима пословања и свим променама у пословању банке екстерним корисницима кроз објективан, непристрасан, адекватан и сврсисходан ревизорски извештај.

КРЕДИТНЕ РЕЈТИНГ АГЕНЦИЈЕ И ЊИХОВ ДОПРИНОС СТАБИЛНОСТИ БАНКАРСКОГ СИСТЕМА

Специјализоване организације (CRA, ECAI) које на основу

- квантитативне анализе финансијских извештаја подлеглих ревизији и
- квалитативне анализе ентитета

додељују дугорочне и краткорочне рејтинг оцене изражене у рејтинг скалама означен словима, бројевима, ознакама, од инвестиционог до шпекулативног карактера у односу на њихову кредитну способност и ризичност.

Најважнији део оцене пословања банке односи се на:

- оцену финансијске снаге банке,
- њену активу као очекивану, будућу зараду,
- степен конзервативности пласмана
- менаџмент банке
- спремност државе да помогне банци.

Moody's рејтинг финансијске снаге банке

А

Банке А рејтинга поседују супериорну суштинску финансијску снагу. Типично, то ће бити институције са високо вредним и пословно заштићеним лиценцама, са јаким финансијским основама и веома предвидивим и стабилним радним амбијентом.

Б

Банке Б рејтинга поседују снажну суштинску финансијску снагу. Типично, то ће бити институције са вредним и пословно заштићеним лиценцама, добрим финансијским основама и предвидивим и стабилним радним амбијентом.

Ц

Банке Ц рејтинга поседују одговарајућу суштинску финансијску снагу. Типично, то ће бити институције са ограниченијим, али још увек вредним пословним гаранцијама. Ове банке ће изложити прихватљиве финансијске основе у оквиру предвидивог и стабилног радног амбијента или добре финансијске основе у оквиру мање предвидивог и стабилног радног амбијента.

Д

Банке са Д рејтингом располажу са скромном суштинском финансијском снагом, понекад потенцијално тражећи неку спољну подршку. Такве институције могу бити ограничене са једним или више следећих фактора: слабом пословном лиценцом; са финансијским основама које су мањкаве у једном или више погледа; или са непредвидивим и нестабилним радним амбијентом.

Е

Банке са Е рејтингом располажу са веома скромном суштинском финансијском снагом са вишом вероватноћом периодичне спољне подршке или евентуалном потребом за спољну помоћ. Такве институције могу бити ограничене са једним или више спољашњих фактора: слабом и ограниченом пословном лиценцом; са финансијским основама које су материјално мањкаве у једном или више погледа; или су са високо непредвидивим или нестабилним радним амбијентом.

- *Извор: Moody's инвестициони сервис, 2007, Глобална рејтинг методологија, Фебруар, 1-40 стр.*

**Развој система бонитета у РС почео 14.01.2002 год оснивањем Центра за бонитет
Прво у оквиру НБС, касније (сада) у АПР
На основу финансијских извештаја које достављају сва правна лица (зак.обавеза)
2007 године први пут пласирање услуга бонитета за сва привредна друштва
= регистар података о бонитету правних лица**

Показатељи за оцену бонитета банке у Републици Србији ¹

Показатељи финансијске снаге	Обим активе, добитак или губитак.
Показатељи профитабилности	Стопа приноса на активу, стопа укамаћености активе (брutto и нето), стопа приноса на капитал пре и после опорезивања, стопа приноса на просечно ангажовани капитал, стопа приноса на акцијски капитал, на просечно ангажовани акцијски капитал, цена туђег капитала, вредност прихода према укупној вредности активе, пласмани банкама и комитентима према укупној вредности активе.
Показатељи структуре биланса	Квалитет динарског кредитног портфеља и укупног кредитног портфеља, резерва за губитке у односу на нето губитке, однос сопствених и туђих средстава, стопа ревалоризације капитала.
Показатељи ефикасности пословања	
Показатељи продуктивности	
Анализа марже	Приход камате у односу на укупну вредност прихода, трошкови камата у односу на укупне приходе.
Показатељи ликвидности	Рацио новчане ликвидности, текуће ликвидности, примарне ликвидности, општи рацио ликвидности, учешће ликвидне активе у укупној активи, степен трансформације, <i>cash flow</i> , <i>ГЕП</i> ликвидности, осетљивост биланса на промене у каматној стопи.
Други показатељи у складу са међународно признатим стандардима анализе	

**Од 2012. године законски могуће екстерно рејтинговање правних лица од стране
КРА која је добила сагласност НБС**

Формирање интерног рејтинга у банкама као примена рејтинга у привредној пракси РС

¹ Извор: Методологија за утврђивање података и показатеља о бонитету правних лица и предузетника и давање мишљења о бонитету привредних друштава, Сл. гласник бр 90/2007).

Тренутно према донетим Одлукама у РС ради одржавања финансијске стабилности

- банке се упућују да саме одлуче о прихватљивом нивоу ризика и како да управљају њиме – интерно рејтинговање клијената
- Комисија за хартије од вредности и финансијска тржишта упућује учеснике на финансијском тржишту на процедуру „Упознај свог клијента”
- Учеснике на финансијском тржишту на Закон о спречавању прања новца.

Пословне банке врше интерно рејтинговање својих клијената на основу:

- процене финансијског стања клијената
 - очекивања проблема у погледу наплате својих потраживања од клијената
- тако што врше њихову категоризацију у категорији од А до Д**

А категорија - Код дужника се на основу процене финансијског стања не очекују проблеми у наплати, има задовољавајуће финансијско стање, потраживања су му обезбеђена првокласним средствима обезбеђења предвиђених Одлуком, обавезе измирује благовремено, а изузетно са закашњењем до 30 дана.

Б категорија - Дужниково финансијско стање није у потпуности задовољавајуће, али не упућује на могућност знатног погоршања у будућности, своје обавезе измирује са кашњењем од 31-ог дана до 60 дана.

В категорија - Дужниково финансијско стање, самим тим и кредитна способност, није задовољавајуће и указују на њихово погоршање у будућности, своје обавезе измирује са кашњењем од 61 дан до 90 дана.

Г категорија - Дужник послује тако да његово финансијско стање, односно кредитна способност, указују на могућност знатних проблема при наплати потраживања. Представља великвидног, несолвентног дужника који не спроводи програм финансијске консолидације, чак се и након извршеног реструктурирања потраживања додатно задужио, своје обавезе измирује са кашњењем од 91 дан до 180 дана.

Д категорија - Потраживања од дужника са сумњивим или спорним правним основом, у ликвидацији или стечају, који не поступа по усвојеном плану реорганизације, дужника коме је банка уступила потраживање, дужник који своје обавезе измирује са закашњењем већим од 181 дана.

Категоризација клијената банака – одређује % издвајања обавезне резерве у распону од 1-100%

У складу са тим категоризацијама и законским описима припадајућих категорија банке су почеле да формирају интерне рејтинге за своје клијенте кориснице кредита тако што:

- рангира пласмане према нивоима ризичности,
- врши раздвајање квалитетних од неквалитетних клијената,
- дефинише прихватљив и неприхватљив ниво ризичности,
- одржава одговарајући квалитет свог кредитног портфолија.

Неке банке користе методе одређених кредитних рејтинг агенција, неке користе сопствене методологије према искуству и примењеној методологији у њиховим банкама централама у иностранству, а неке су изградиле своје методологије према домаћим законским прописима и сопственим искуствима као што је урадила нпр. Комерцијална банка Београд

Модел интерног рејтинговања Комерцијалне банке Београд

<i>Risk</i> категорија	<i>Risk</i> поткатегија	Доцња у данима	Опис поткатегије	Опис категорије
1++	Веома добар 1	Од 0 до 5	Изузетна кредитна Способност	Низак ризик

1+	Веома добар 2	Од 5 до 10	Финансијске обавезе могу бити измирене у било које време	Пожељна сарадња са овом групом клијената
1	Веома добар 3	Од 11 до 15	Веома добра кредитна Способност	
1-	Добар 1	Од 15 до 20	Добра кредитна способност	
1-	Добар 2	Од 21 до 30	Обавезе могу бити измирене на време	
2++	Добар 3	Од 31 до 35	Прилично добра кредитна способност	Идентификован ризик –пласмане овој групи клијената је могуће одобрити уз одговарајуће обезбеђење за банку
2+	Добар 4	Од 36 до 40	Не очекују се сметње измирења обавеза	
2	Задовољавајући 1	Од 41 до 45	Просечна кредитна способност веће сметње приликом измирења обавеза	
2-	Задовољавајући 2	Од 46 до 50	Осредња кредитна способност	
2--	Задовољавајући 3	Од 51 до 60	Тренутно погоршање неких финансија. Параметара које могу да утичу на способност сервисирања дуга	Повишен ризик изложености банке. Овој групи клијената је потребно лимитирати кредит Размотрити увођење новог обезбеђења
3+	Испод стандарда 1	Од 61 до 70	Слаба кредитна способност (већ приметно погоршање финансијских параметара који утичу на враћање дуга)	
3	Испод стандарда 2	Од 71 до 80	Веома слаба кредитна способност (делимични губици по кредиту или камати морају се узети у обзир у будућем периоду)	
3-	Испод стандарда 3	Од 81 до 90	Велика вероватноћа за кашњење у измирењу обавеза	Висок ризик – сарадња са овом групом клијента није прихватљива
4+	Сумњив 1	Од 91 до 120		
4	Сумњив 2	Од 121 до 150		
4-	Сумњив 3	Од 151 до 180		
5	Лош	Преко 181		